

LA COMUNA UTILITAT

El 23 d'aquest mes s'escau el terç centenari de la naixença de Spinoza. ¿Recordeu com aquest filòsof raona sobre els fonaments de l'Estat? «Ningú no pot dubtar que és molt útil als homes de viure segons les lleis i les injuncions de la Raó. No hi ha ningú que no desitgi viure, tant com podrà, a l'abric de la temor, i això és impossible mentre li és permès a cadascú de fer el que li plau, i que a la Raó no li són reconeguts més drets que a l'odi i a la còlera. Ningú, efectivament, no viu sense angoixa entre les enemistats, els odis, la còlera i els enganys. No hi ha ningú, per tant, que no procuri d'escapar-ne tant com li és possible.» D'ací que els homes hagin aspirat a unir-se en un cos i que hagin subordinat la força i la cobejança individuals al poder i a la voluntat de la Comunitat. A l'estat de Natura ha seguit l'estat de Raó. Al capritx individual, la solidaritat del major nombre per la llibertat col·lectiva, que és la fermaça més segura de les llibertats individuals i personals.

La nostra comunitat, al moment de posar a prova aquesta subordinació de les cobejances a la Raó simbolitzada per la Pàtria oberta i generosa, ¿contradirà la llei universal per a lliurar-se els seus components als odis, a les enemistats, a la irritació i als enganys que han de destrossar-la?

Puix que la realitat és avui, entre nosaltres, aquesta: la utilitat específica contra la comuna utilitat; la passió contra la Raó, l'egoisme contra el comú. El dret de la persona, els drets de la col·lectivitat subordinats a la facció; àdhuc les cobejances singulars sumades a favor dels desigs ultrats. Els odis individuals que calia subordinar per a l'establiment del Dret s'han ajustat parcialment per atiar els ciutadans els uns contra els altres. I còleres, aversions i enemistats folles han establert el desordre quan tots volíem ésser actors en la gran Renaixença i germans lleials al moment precís de la Gran Joia que els pobles només coneixen en moments comptats i memorables.

Hom ha atiat els patriotes contra els patriotes, els republicans contra els republicans, els catòlics contra els catòlics. Dins el clos mateix de la contrada! I com no fóssim prou tots sols en aquestes baralles mogudes no pas per la cobejança dels drets de la Comunitat, sinó per la del grup contra el grup i la de tots plegats contra la Comunitat, han vingut hostes forans, falç o creu alçada, per enardir-nos —enemics golafres!— en la pugna fratricida.

Els patriotes... No fa gaires dies que des d'aquestes mateixes columnes en recordàvem el deure. No sabem quants el compliran. Ni sabem, en aquests moments, els

milers de fidels amb què compta la Pàtria. Però sabem que hi són. Pocs o molts, redimiran amb l'exemple la indiferència dels altres.

Per al ciutadà en el dia d'avui, memorable en la història de la col·lectivitat, tots els deures són al servei del país, el qual vol els seus fills solidaris en l'obra de la seva reconstrucció. Totes les dèries han de subordinar-se als drets del comú, i els drets de l'individu han d'ésser reclamats davant les faccions per a posar-los al servei del Dret col·lectiu.

Per al ciutadà lleial de sempre, per al compatriota d'ara i adés, per al qui ja gemeguejava en temps d'irredempció; per al vilatà que ha estat durant anys bescantat i perseguit, perquè estimava la Terra, pels mateixos que ara en cobegen l'usdefruit; per al ciutadà que per damunt els interessos singulars posa en aquests moments els del comú, només hi ha un sol deure: desobeir les altres veus per a escoltar només la del cor i seguir els dictats de la consciència. Servir la unitat contra les faccions.

J. V. Foix

[20-XI-1932]